

<https://helda.helsinki.fi>

Syöpäpotilaan merkillinen turvotus

Nevala, Riikka

2018

Nevala , R & Soveri , L-M 2018 , ' Syöpäpotilaan merkillinen turvotus ' , Duodecim ,
Vuosikerta. 134 , Nro 21 , Sivut 2159, 2167 . <
<https://www.duodecimlehti.fi/api/pdf/duo14587> >

<http://hdl.handle.net/10138/306631>

publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Syöpäpotilaan merkillinen turvotus

Seitsemänkymmentäkahdeksanvuotiaalle miehelle oli tehty pankreatoduodenektomia (Whipplen leikkaus) Vaterin papillin rauhasperäisen syövän vuoksi vuonna 2012. Jo muutama kuukausi leikkauksen jälkeen todettiin paikallisuusiutuma ja etäpesäkkeet imusolmukkeissa. Potilaalle aloitettiin solunsalpaajahoito tavoitteena jarruttaa taudin etenemistä. Syöpä olikin hidaskulkuinen ja totteli solunsalpaajia. Hoitotaukojen aikana tämä ikäistään nuoremman oloinen herra matkusteli maailmalla.

Kesällä 2016 potilaalle aloitettiin hoitotaun jälkeen solunsalpaajahoito, kun syöpä eteni. Potilas oli aiempaan tapaan hyvässä kunnossa ja lähti hoitajaksojen välissä viettämään kesälomaa ulkomaille. Suomeen palaamisen jälkeen hänen vointinsa muuttui täysin vain parin viikon kuluessa. Potilaalle ilmaantui pahenevaa alaraajojen turvotusta, vatsaonteloon kertyi

nestettä, yleistila heikkeni ja väsymys oli kova. Ruokahalu säilyi hyvänä, ja potilas kertoi syövänsä kuten ennenkin. Potilas ei ollut laihtunut tai voinut pahoin, mutta suoli toimi laiskasti.

Kuvantamislöydösten ja merkkiaineiden perusteella syövän tilanne oli muuttumaton. Verikokeissa ainoa huomion kiinnittävä seikka oli jatkuvasti pienentynyt albumiini- ja prealbumiinipitoisuus. Albumiinipitoisuus oli alkanut pienentyä jo keväällä. Valkuaista ei erittynyt virtsaan ja kreatiniinipitoisuus oli normaali. Maksakirroosia tai hepatiitteja ei todettu, eikä sydämen vajaatoimintaa ilmennyt. Kilpirauhas- ja verengluukoosiarvot olivat moitteettomia. Potilaan hoidossa käytettyjen solunsalpaajien haitoiksikaan oireet eivät sopineet.

Lopulta potilaalta otettiin yksi laboratorio-koee, joka paljasti oireiden syyn. Mikä koe oli kyseessä? Vastaus on sivulla 2167.

Syöpäpotilaan merkillinen turvotus

Potilaan ulosteen elastaasipitoisuus oli voimakkaasti pienentynyt, 6 µg/g. Leikkauksesta todennäköisesti johtunutta ja vähitellen ilmennyttä haiman vajaatoimintaa ei heti osattu epäillä turvotuksen, väsymyksen ja yleistilan heikkenemisen syyksi, koska haiman vajaatoiminnan tyypillisintä oiretta rasvaripulia ei esiintynyt. Leikkauksesta oli lisäksi kulunut jo useampi ongelmaton vuosi, mihin nähden muutos voinnissa oli hyvin nopea.

Syöpäpotilas joutuu usein käyttämään niin sanottuja tukilääkkeitä syövän tai syöpälääkityksen aiheuttamien oireiden hoitoon. Tukilääkkeet ovat tarpeellisia mutta eivät haitattomia. Potilaamme otti säännöllisesti morfiinipohjaista kipulääkettä ja solunsalpaajahoidojen aikana serotoniinireseptoreja salpaavaa pahoinvointilääkettä. Molemmat lääkkeet aiheuttivat ummetusta ja peittivät haiman vajaatoiminnan

oireen. Potilas myös liikkui vähän ja nautti niukasti nesteitä.

Vaikka potilaalla ei ollut rasvaripulia, haiman vajaatoimintaa saatettiin epäillä sairauden toteamisvaiheessa tehdyn leikkauksen perusteella. Potilas oli huolehtinut ravitsemuksestaan esimerkiksi eikä ollut laihtunut missään vaiheessa. Hän sieti jaksoittaisia solunsalpaajahoidojakin hyvin. Siksi kesti pitkään ennen kuin elimistön kompensaatiomekanismit pettivät ja potilas muuttui oireiseksi.

Potilaalle aloitettiin haimaentsyymien korvaushoito, ja hän sai ravitsemusneuvontaa. Hänen yleisvointinsa ei kuitenkaan enää ollut riittävä solunsalpaajahoidon jatkamiseen, joten hän siirtyi oireenmukaiseen hoitoon. Potilas muutti ulkomaille, joten emme tiedä, kuinka hyvin haimaentsyymivalmiste korjasi hänen vointiaan. ■

RIIKKA NEVALA, erikoislääkäri

LEENA-MAIJA SOVERI, erikoislääkäri

HYKS, Syöpäkeskus